

ПРИПРЕМА ЗА НАСТАВУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

- **Школа:** ЈУ Медицинска школа Бања Лука
- **Датум реализације:** октобар 2025.
- **Разред и одјељење:** I разред
- **Предмет:** Српски језик и књижевност
- **Наставна тема:** Народна књижевност (епско-лирске пјесме / баладе)
- **Наставна јединица:** Народна балада „Женидба Милића Барјактара”
- **Тип часа:** Обрада новог градива
- **Облици рада:** Фронтални, индивидуални, дијалошки
- **Наставне методе:** Текстуална (анализа текста), метода разговора (дијалошка), монолошка, метода уочавања и истраживања (проблемско излагање)
- **Наставна средства:** Читанка, одштампани наставни листићи (тезе за анализу), табла, креда

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ ЧАСА

Циљеви часа:

- Упознавање ученика са врхунским остварењем српске народне баладастике.
- Разумијевање појма лирско-епских пјесама („на међи”) и препознавање њихових специфичности.
- Естетско и етичко доживљавање трагике људске судбине кроз мотиве сувишне љепоте и усуда.

Исходи (Ученик ће бити способан да):

- **Дефинише** појам баладе и објасни зашто се ова пјесма сврстава у лирско-епске врсте (пјесме „на међи”).
 - **Препозна и анализира** драмске фазе у структури пјесме (експозиција, заплет, кулминација, перипетија, расплет).
 - **Идентификује** кључне стилске фигуре (словенска антитеза, метафора, поређење) којима се описује лепота Љепосаве.
 - **Објасни** симболику ликова (Милић – Сунце, Љепосава – Зора, мајка – Мјесец) и протумачи трагични крај у контексту народног вјеровања о усуду.
-

СТРУКТУРА И ТОК ЧАСА

1. Уводни дио часа (5–7 минута)

- **Мотивација:** Кратка дискусија о народним вјеровањима. Постављање питања ученицима: *Да ли сте чули за израз „усуд” или вјеровање да превелика сјена, срећа или изузетна љепота могу привући несрећу?*
- **Најава наставне јединице:** Запишем на табли наслов: *Народна балада „Женидба Милића Барјактара”*.
- **Теоријски контекст:** Подсјећање на Вукову подјелу пјесама. Дефинисање епско-лирских пјесама које је Вук Караџић назвао пјесмама „**на међи**”. Наглашавам да оне спајају епску радњу и јунаке са дубоким лирским емоцијама и трагичним драмским набојем.

2. Главни дио часа (30 минута)

А. Текстуална анализа и праћење драмске радње

Пролазимо кроз структуру баладе пратећи пет фаза драмског развоја:

- **Експозиција (Увод):** Сазнајемо о Милићу Барјактару, наочитом јунаку који тражи себи равну дјевојку широм свијета, али је не налази. Мотив потраге за идеалом.
- **Заплет:** Милић чује за невјероватну љепоту дјевојке Љепосаве („Чудо људи за дјевојку кажу”). Сакупља сватове. Јавља се наговјештај трагичности — таст даје дјевојку без уобичајене просидбе и дарова, срећан што је уопште удомљава због њеног кобног усуда.
- **Кулминација (Врхунац):** Милић долази и угледа Љепосаву. Опис њене фаталне љепоте кроз стилске фигуре (метафоре: *коса је кита ибришима, очи два драга камена*; поређење: *кад говори к'а да голуб гуче*). Разговор Милића и мајке исказан кроз **словенску антитезу**. Драмска напетост достиже врхунац током даривања и покретања сватова.
- **Перипетија (Преокрет):** На путу ка Милићевом дому, дјевојка нагло оболијева. Тражи од дјевера да је скине са коња ријечима: „*Љуто ме је забољела глава, јарко ми је омрзнуло сунце, а црна ми земља омиљела.*” Дјевојка умире чим спусти ногу на земљу. Анализирамо Милићеву тужбалицу и контраст између свадбеног весеља и сахране.
- **Расплет:** Милић стиже кући скрхан болом („*Милић оде како коњиц може*”) и убрзо умире од туге одмах по доласку. На сцени остаје само трагична фигура мајке — „*Оста јадна саморана мајка*”.

Б. Анализа симболике и космичког поретка

Објашњавам ученицима како народни пјевач кроз ову трагедију успоставља симболичку метафору и метафоричку везу са космичким тијелима:

- **Милић** = Сунце (снага, животна свјетлост)

- **Љепосава** = Зора (рађање љепоте која брзо нестаје)
- **Милићева мајка** = Мјесец (хладно и тужно ноћно свјетло које свједочи о самоћи)
- **Сватови** = Звијезде (колектив који прати овај космички усуд)

3. Завршни дио часа (8 минута)

- **Систематизација:** Поновимо битне одлике баладе: садржи лирско (снажна осјећања), епско (нарација/радња) и драмско (дијалози, оштар сукоб, трагичан крај). Нема епског успоравања радње (ретардације), већ је ток брз и динамичан.
- **Домаћи задатак за ученике:**
 1. Издвојити и записати у свеске остале споредне мотиве који се јављају у пјесми (мимо централног мотива дјевојачке љепоте).
 2. Написати кратак пасус (3-5 реченица) о томе која је, по њиховом мишљењу, главна порука ове пјесме и како разумију сукоб између пролазне људске љепоте и вјечне судбине.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ

Октобар, 2025.

„Женидба Милића Барјактара”

(Народна балада)

- Књижевна врста: Епско-лирска пјесма (Вук: пјесма „на међи”) / Балада
- Особине баладе: Присутни епски, лирски и драмски елементи; трагичан крај.
- Тема: Усуд и коб који прате изузетну (фаталну) дјевојачку љепоту.
- Главни мотив: Мотив дјевојачке љепоте (Љепосава).

Драмска структура пјесме:

1. Експозиција (Потрага за дјевојком)
2. Заплет (Глас о Љепосави, скупљање сватова)
3. Кулминација (Сусрет са дјевојком, словенска антитеза)
4. Перипетија (Болест и смрт Љепосаве на путу)
5. Расплет (Милићева смрт од туге, патња саморане мајке)

Симболика ликова:

- Милић = Сунце
- М. мајка = Мјесец

- Љепосава = Зора - Сватови = Звијезде